

GP

Gemenskap & påverkan

NUMMER 1, FEBRUARI 2024
MEDLEMTIDNING FÖR FDUV OCH DUV-FÖRENINGAR

TEMA:

PERSONAL

**Tindra trivs med jobbet
som personlig assistent**

Sidan 4

Verksamhetsledaren:
Det måste bli bättre!

Sidan 10

Det bästa med jobbet
är glädjen

Sidan 14

Bra personal lyssnar
och hjälper

Lättläst på sidan 28

Innehåll

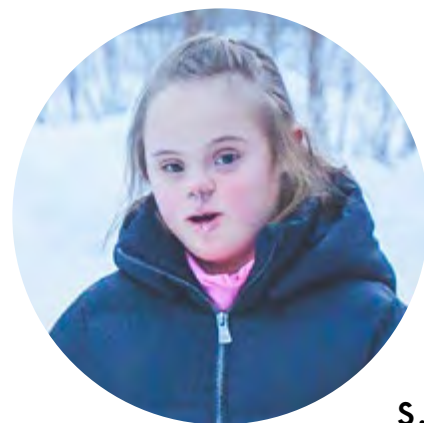
- 3 Ledare: En berättigad utskällning eller uppmuntrande eloge?
- 4 Tindra lyser upp Maias vardag
Hos familjen Abrahamsson sitter det ofta en extra vuxen vid middagsbordet. För att dottern Maia ska få det stöd hon behöver använder familjen sig av personlig assistans.
- 9 Kolumn: Jag blir arg på system, inte människor
- 10 Det måste bli bättre!
Där FDUV:s nya verksamhetsledare Annette Tallberg-Haahtela ser ett problem vill hon hitta en lösning som hjälper individerna att få ett bättre liv.
- 14 Ett jobb fyllt av glädje
Vad är det bästa med att jobba med personer med funktionsnedsättning? Hur kan vi tackla personalbristen? Vi åkte till Kronoby för att tala med personal inom branschen.
- 18 "Det handlar i första hand om trygghet"
Tillgången till kompetent personal påverkar också de anhörigas liv. Därför har vi talat med en grupp föräldrar till vuxna med funktionsnedsättning.
- 21 Kolumn: Krångliga anhöriga – finns dom?
- 22 Lärum tipsar: Till dig som stöder dem som behöver stöd
- 23 Påverkan: Vilse i välfärden – hur hamnade vi här?
- 24 Notiser
- 26 Kalender

28 LÄTTLÄST

- 28 Bra personal lyssnar och hjälper
- 30 Annette trivs med nya jobbet på FDUV
- 31 Ansök till sommarens läger

32 FÖRENINGSGENOMGÅNG

- 35 Föreningsprofilen Lars-Erik Björklund

s. 4

s. 10
& 30

s. 18

s. 35

Gemenskap & påverkan (GP) är FDUV:s tidning som bevakar funktionsrättsområdet, särskilt sådant som berör svenskspråkiga personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras familjer. Tidningen skickas till alla DUV-medlemmar och utkommer fyra gånger per år.

Nästa nummer utkommer vecka 21. Skicka material senast 23.4.2024.

Respons och material:

gp@fduv.fi eller per post till
Tidningen Gemenskap & påverkan
FDUV, Nordenskiöldsgatan 18 A,
00250 Helsingfors

Ansvarig utgivare:

Annette Tallberg-Hahtela

Redaktionssekreterare:

Matilda Hemnell

Redaktionsråd:

Matilda Hemnell
Susanne Tuure
Maria Österlund
Susanne Nygård
Sofia Jernström

Layout och ombrytning:

Linnéa Sjöholm

Pärmbild: Tindra Degerth.

Foto: Jan-Christian Stenroos

Adressändringar

och prenumerationer:

lotta.vaskola-aminne@fduv.fi
040 162 72 02

Priset för en årsprenumeration är 40 €.

Upplaga: 2 600

Tryckeri: Waasa Graphics, Vasa 2024

ISSN 2736-8130 (print)

ISSN 2736-8149 (online)

En berättigad utskällning eller en uppmuntrande eloge?

Foto: Sofia Jernström

Rättigheterna för personer med funktionsnedsättning kan inte förverkligas om det saknas kompetent personal. Rätten till delaktighet, rätten till självbestämmande, rätten till kommunikation - allt det kommer på skam om det inte finns tillräckligt med kunnig personal. Och då faller en stor del av ansvaret på de anhöriga, igen. Trots att barnen är vuxna sedan länge.

Därför är frågan om personalbristen så akut. Men den är inte bara akut, den är också svårlöst. Hur locka tillräckligt med personal till branschen? Hur få personal att hållas inom branschen? Hur garantera service på svenska? Hur höja och utveckla personalens kompetens? Hur bli kvitt de ständiga personalbytena?

Det finns ingen kvick fix.

Förstås måste man se över arbetsförhållanden, kompensation, utbildning och personaldimensionering, men hur vi talar om branschen och personalen spelar också en roll. Om vi väldigt mycket lyfter fram missförhållanden och brister, skrämmer vi bort duktig personal? Dem som gör sitt yttersta - vars arbete vilar på en stadig värdegrund - men som inte kan göra ett gott jobb på grund av resursbristen?

Om vi bara lyfter fram goda exempel, branschens fina sidor och mångsidiga möjligheter, målar vi då upp en glansbild som inte existerar? Hur givande, roligt, viktigt, meningsfullt och spännande jobb det än är frågan om - för det är det ju!

Vi på FDUV vill inte bidra till problemet, vi vill vara en del av lösningen. Men hur göra det konstruktivt? Det ni, är en utmaning som heter duga! Det här numret av GP med temat personal är ett försök att föra en konstruktiv diskussion kring dessa frågor.

Matilda Hemnell,
informatör och redaktionssekreterare

Tindra lyser upp Maias vardag

Hos familjen Abrahamsson sitter det ofta en extra vuxen vid middagsbordet. För att dottern Maia ska få det stöd hon behöver använder familjen sig av personlig assistans. Resultatet är en familj med mindre stress över vardagspuslet och mer tid för varandra.

Klockan närmar sig tre på eftermiddagen. **Tindra Degerth**, som fungerar som personlig assistent hos familjen Abrahamsson, spejar ut genom fönstret. Snart kommer **Maias** skolskjuts att anlända, och då ska Tindra gå ut och möta henne. Det är en av deras gemensamma rutiner.

Till familjen Abrahamsson hör mamma **Fredrika**, pappa **Anders** och fyra barn. Maia är 14 år gammal och har Downs syndrom. Hon behöver stöd och tillsyn under dygnets vakna timmar.

- Min man Anders har jobbat på sjön en stor del av Maias uppväxt, så jag har ofta varit ensam hemma med barnen. Nu jobbar han inte på sjön längre, men vi behöver fortfarande en assistent för att få vardagen att gå ihop, berättar Fredrika.

Assistans för olika syften

När Maia var liten fyllde familjen i *Pussel för ett gott liv*, en arbetsbok som hjälper familjer till barn med funktionsnedsättning att definiera vilken typ av stöd de önskar i vardagen. Fredrika och Anders var bekymrade över att syskonen inte fick tillräckligt med uppmärksamhet och drömde om att kunna göra fler roliga aktiviteter tillsammans som familj. De landade därför i att en fritidsassistent skulle vara en bra lösning. Maia blev beviljad 16 assistanstimmar i månaden för fritidsverksamhet. Med åren har assistansen blivit mer omfattande.

- I dag har Maia en assistent för tre olika syften. Fritidsverksamhet är fort-

Tindra Degerth jobbar som personlig assistent. - Jag trivs jättebra, säger hon.

sättningsvis ett av dem. Det är viktigt att Maia har möjlighet att göra roliga saker på fritiden i sällskap av någon annan än sina föräldrar. Det andra syftet är avlastning. Eftersom jag är Maias närstående vårdare måste jag få avlösning emellanåt. Slutligen så har vi assistent för att ordna Maias eftermiddagsvård.

I slutet av lågstadiet testade Maia på att delta i skolans vanliga eftermiddagsverksamhet. Nu när hon har börjat högstadiet kan skolan bara erbjuda en skraddarsydd eftermiddagsvård för elever i behov av särskilt stöd, och den verksamheten är för tung och intensiv för Maia. Familjen har därför kommit överens med Pargas stad om att också den ska ordnas i hemmet.

- För Maia är det ett stort arbete att vara en hel dag i skolan. Hon stortrivs hemma och därför tycker vi att fritidsverksamheten, avlastningen och eftermiddagsvården ska ordnas här, säger Fredrika.

Att pendla mellan synlig och osynlig

Den personliga assistentens schema och arbetsuppgifter varierar enligt familjens tidtabeller och behov.

”

Ett av de största kraven på vår assistent är att hen måste vara flexibel.

→

Tindra möter Maia på gården när hon kommer hem från skolan. Det är en av deras gemensamma rutiner.

- Ett av de största kraven på vår assistent är att hen måste vara flexibel. Ibland är assistenten på tumanhand med Maia medan resten av familjen gör någonting annat, andra gånger är hela familjen hemma. Då är assistentens uppgift främst att finnas till hands och bidra med ett extra par ögon och öron. Det är jätteviktigt att assistenten kan fungera tillsammans med resten av familjen så att alla känner att man kan vara sig själv i sitt eget hem. Ibland behöver assistenten vara väldigt osynlig och ibland väldigt synlig. Det är säkert ingen lätt uppgift, säger Fredrika.

En som klarar av den uppgiften med bravur är Tindra Degerth, som har fungerat som Maias personliga assistent i ungefär ett och ett halvt år. Hon ser på Abrahamssons som en andra familj.

- I början var det förstås lite svårt att veta hur jag skulle vara. Skulle jag prata vid middagsbordet eller sitta tyst? Men allt det där kom naturligt då jag tillbringade mer tid här, säger Tindra.

- Jag vet inte riktigt hur vi har fått det att funka, skrattar Fredrika. Inte skulle jag säga att vi alltid är jättebra på att prata, men kanske vi är bra på att läsa av varandra.

- Jag tror att vi är så pass öppna att det går smidigt att kommunicera, tillägger Tindra. Dessutom uppskattar vi nog båda att det inte finns någon press på att man måste prata hela tiden. Jag är ju framför allt här för att assistera Maia.

”

Jag har lärt mig mycket om Maia. Jag blir hela tiden bättre på att tolka henne.

Tindra har blivit en viktig del av Maias liv.

”

Go for it! Det är ett givande jobb.

Från arbetsgivarmodell till JAG Assistans

Tindra visade intresse för jobbet som Maias assistent redan som 16-åring. Hon erbjöds inte jobbet med en gång eftersom hon var så ung, men då Fredrika en tid senare träffade Tindra på ett familjeläger blev hon imponerad över hur ansvarsfull Tindra verkade. I slutet av lägret frågade Fredrika om Tindra skulle vilja komma och testa på jobbet. På den vägen är det.

- Först var jag anställd via Avustajakeskus. När jag hade fyllt 18 bytte vi till JAG Assistans, berättar Tindra.

Eftersom hon var minderårig var det inte möjligt med arrangemang via JAG Assistans. Det enda alternativet då var den så kallade arbetsgivarmodellen. Den innebar att Maia själv var Tindras arbetsgivare, med Avustajakeskus som mellanhand. Nu är det JAG Assistans som är arbetsgivaren.

Trots sin unga ålder har Tindra stor erfarenhet av att arbeta med personer med olika typer av stödbehov. År 2016 började hon jobba som fritidsledare inom DUV i Västnyland, och när hon flyttade till Pargas år 2021 gick hon över till att arbeta för DUV i Västra Åboland. Det här är ändå hennes första jobb som personlig assistent.

- Jag trivs jättebra. Jag känner att jag har utvecklat mina kunskaper och blivit ännu mer ansvarstagande. Dessutom har jag förstås lärt mig mycket om Maia. Jag blir hela tiden bättre på att tolka henne och jag lär mig också mycket av att se hur Fredrika interagerar med henne.

Tindra är den assistent som för tillfället jobbar mest, men Maia har även ett par andra assistenter som kan ställa upp vid behov. Samtliga är anställda via JAG Assistans.

- Helst skulle vi ha bara en assistent, men det är för skört. Då har vi ingen som kan hoppa in om Tindra till exempel blir sjuk. Att ta in en vikarie som inte känner Maia är inte ett alternativ, säger Fredrika.

Vikten av att bli förstådd

Det har hänt att Fredrika har blivit ifrågasatt för familjens beslut att ta hjälp av en personlig assistent. Folk som inte vet hur familjens vardag ser ut kan ha svårt att förstå varför de behöver extra hjälp trots att både Fredrika och Anders har flexibla arbetstider.

- Men det handlar ju inte bara om att kunna flexa, säger Fredrika. Vi behöver en assistent också när vi föräldrar är med. Då barnen var yngre försökte vi till exempel ibland åka till simhallen så där som "vanliga" familjer gör, men alltför många gånger slutade det med gråt eller bråk. Det behövs helt enkelt en extra vuxen för att det ska bli en kvalitativ upplevelse för alla.

Fredrika är glad över att ha hittat ett upplägg som både Maia och resten av familjen mår bra av. Samtidigt finns det en viss oro inför framtiden. Hur ska det gå då Maia blir äldre och ska leva ett mer självständigt liv?

- Jag har lite svårt att släppa taget. Tanken på att hon ska vara borta hemifrån utan oss föräldrar känns svår för mig. Det är viktigt att den som tar hand om Maia

→

ser till att hon förstår och blir förstådd. Nu har Maia börjat vara hos våra familjevänner ett veckoslut i månaden. På så sätt får vi avlastning och Maia får öva sig på att vara någon annanstans än hemma. Ganska snart blir hon ju faktiskt vuxen och ska bo utan oss föräldrar, konstaterar Fredrika.

Maia kommunicerar inte med talat språk, och det är därför extra viktigt att personer i hennes närhet är lyhörda för hennes signaler och kroppsspråk.

- Man måste direkt kunna reagera på hennes initiativ till kommunikation. Hennes kommunikation sker spontant, och om man väntar för länge så är tillfället förbi och hon har gått över till någonting annat. Jag har själv sett många exempel på människor som har blivit passiva och slutat kommunicera just för att ingen har svarat dem när de har försökt.

Ett givande jobb

Till personer som funderar på att testa på jobbet som personlig assistent har Tindra en hälsning.

- *Go for it*, skulle jag säga! Om man är en öppen person som trivs med att arbeta med människor så tycker jag absolut att man ska testa. Det är ett givande jobb.

Det råder inga tvivel om att Tindra har blivit en viktig del av hela familjen Abrahamssons liv. Framför allt Maias.

Fredrika vänder sig till Tindra.

- När du möter Maia vid taxin så ser jag ju att Maia blir helt överlycklig. Då vet jag att det här är bra. Och du behöver liksom inte sjunga, dansa eller ha några speciella *skills* för att underhålla henne. Hon förstår dig och du förstår henne, och det räcker.

Fredrika Abrahamsson är imponerad över Tindras förmåga att läsa av Maias och familjens behov.

Text: Anna Ilmoni

Foto: Jan-Christian Stenroos

Arbetsboken *Pussel för ett gott liv* kan laddas ner gratis från FDUV:s webbplats.

Personlig assistans

- Syftet är att möjliggöra ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning.
- Kan beviljas för olika syften, till exempel för fritiden eller för dagliga sysslor.
- Behovet av assistans bedöms utgående från den enskilda personens livssituation och hjälpbehov. Enligt nuvarande lagstiftningen bör personen ha resurser att definiera assistansens innehåll och sätt att ordna den på.
- Kan ordnas enligt arbetsgivarmodellen, med servicesedlar eller som välfärdsområdets egna tjänster eller köptjänster.
- Är inte detsamma som frivillig stödpersonverksamhet.

Läs mer: fduv.fi/personligassistans

JAG Assistans

- En serviceproducent utan vinstintresse som erbjuder personlig assistans för personer med funktionsnedsättning.
- JAG står för Jämlikhet, Assistans och Gemenskap.
- För att få en assistent via JAG måste man först bli beviljad personlig assistans via välfärdsområdet.

Läs mer: jagassistans.fi

Jag blir arg på system, inte människor

Just nu befinner sig vår familj i gungning. Vår dotter går sitt sista år i grundskolan och ska söka vidare till andra stadiets utbildning. Samtidigt pågår en enorm förändring i samhället i och med vårdreformen och allt vad den innebär.

I båda fallen känns det som om vi tappar fotfästet lite grann. Förändring behöver inte nödvändigtvis vara något dåligt - men när det trygga man har ersätts med något som man inte känner till är det lätt hänt att man blir rädd och orolig.

Det är också tydligt hur liten och utsatt gruppen min dotter hör till är; hon har en intellektuell funktionsnedsättning och hon är dessutom svenskspråkig. Det är inte lätt att skapa lösningar som utgår från individens bästa när underlaget är litet och det samtidigt ska sparas pengar.

Den största rädslan är att min dotter ska reduceras till en kostnad i ett kalkylark och att hon ska leva i en omgivning där ingen på allvar bryr sig om just henne och hennes behov. Hon kommer alltid att vara beroende av andra och det gör henne så fruktansvärt sårbar.

Hittills har det mesta ändå ordnat sig. Den tanken försöker jag hålla fast vid när framtiden känns skrämmande.

Bland alla förvirrande lagar, regler och system finns det också en massa människor som hjälper till att styra oss i rätt riktning. De jobbar på, långsiktigt och segt, för att min dotter ska kunna kommunicera med omvärlden, lära sig att göra alla sysslor så självständigt som möjligt och för att skapa en trygg vardag för henne.

De finns i dagis och i skolan, inom tredje sektorn och bland tjänstemän, på boenden och inom vården.

Jag inser att när jag är arg och frustrerad är det ofta på ologiska regler och byråkratiska processer, inte på de människor som jag möter. De har ofta en lång erfarenhet och erbjuder en trygghet som jag som förälder tacksamt tar emot.

Visst kan det komma en fnurra i kommunikationen och ibland har vi olika åsikter. Men jag har aldrig mött någon som jag upplevt att inte vill min dotter väl - inte bland dem som verkligen jobbar med henne. Det är någonting som tröstar mig när jag känner mig rädd och orolig.

Jag hoppas att de som fattar beslut inser värdet i det småskaliga och ger alla dem som finns där på verkstadsgolvet tillräckligt med redskap för att göra ett bra jobb och utvecklas vidare.

Framför allt hoppas jag att alla dessa människor stannar kvar och orkar fortsätta med det värdefulla arbete de gör, trots att det ibland gungar mer än lovligt.

Foto: Sofia Jemström

”

Den största rädslan är att min dotter ska reduceras till en kostnad i ett kalkylark och att hon ska leva i en omgivning där ingen på allvar bryr sig om just henne och hennes behov.

Minna Almark,
anhörig och journalist

Det måste bli bättre!

Hon nöjer sig inte med förklaringen "det är nu bara så". Där Annette Tallberg-Haahtela ser ett problem vill hon finna en lösning som hjälper individerna att få ett bättre liv. Nu har hon varit verksamhetsledare för FDUV i ett halvt år och jobbar på daglig basis för att samhället ska bli bättre på att beakta olikheter. - Det har varit jätteroligt, men tufft.

Annette Tallberg-Hahtela har berättat att hennes väg in i FDUV var ett vikariat som socialarbetare på Helsingfors stad där hon såg strukturer som hon ville ändra på. Men hur kom det sig att hon började jobba inom det sociala området?

- Det var ett misstag, skrattar Annette men preciserar vad hon menar.

Som yngre fanns det inte på kartan att hon skulle jobba inom branschen. Hon sökte in till Soc&kom mest som en tillfällig lösning tills hon skulle komma underfund med vad hon ville bli. En praktikperiod på socialkansliet i Sibbo fick henne ändå att tänka om. Hon var den som tog emot ansökningar och svarade i telefonen när kommuninvånare ringde in. Det väckte hennes intresse för strukturer och hon började ställa frågor.

- Varför är det på det här sättet? Vad är det för strukturer bakom som gör att människor hamnar i en viss situation? Hemskt sällan är det något specifikt som människor har gjort utan det är många saker som påverkar.

När det sedan klarnade att det är det sociala området som är hennes grej var ingen i närkretsen förvånad. Ett intresse för människor, en viss frågvishet och en känsla för rättvisa hade alltid funnits där.

Socialarbetaryrket upplevde Annette som jättespännande, men också frustrerande.

- Du lärde känna människor, fick höra om deras historier och försöka vara den som går bredvid och hittar lösningar. Det som var frustrerande var hur byråkratiskt systemet är och hur färdiga lösningar man erbjuder oberoende av situation.

Hon ville komma åt de bakomliggande orsakerna och påverka så att vi får ett bättre och mer individanpassat system som beaktar olika människors olika önsknings och behov.

- Om hålet är runt och du försöker pressa igenom en fyrkantig bit så... Vi kan inte slipa kanterna hur långt som helst utan ibland måste vi förstora hålet eller göra en anorlunda lösning.

När Annette studerade social rätt vid Soc&kom i början av 2000-talet hade Finland just fått en ny grundlag där man tagit in mänskliga rättigheter på ett helt annat sätt än tidigare. Det väckte hennes intresse för just funktionshinderfrågorna.

- Om vi fattar beslut om en rättighet så vad betyder det i praktiken? Är det ett par händer som kommer och hjälper dig eller är det en rullstol eller är det något att göra på dagen? Jag blev bara jättefascinerad av hur det kan se ut i praktiken.

En annan aspekt som väckte hennes fascination var det livslånga stödbehovet och de långvariga relationerna.

- Många av socialarbetets områden är avsedda som tillfälliga lösningar för att hjälpa personen eller familjen över en viss kris i livet, men funktionshinderfältet fungerar på ett annorlunda sätt. Där handlar det om människors hela liv. Hur du har möjlighet att leva ett så gott liv som möjligt. Och det offentliga ska möjliggöra det! understryker Annette.

På tal om det offentliga ansvar talar hon sig varm för de anhörigas viktiga men ibland osynliga roll som behöver lyftas fram.

”

Jag kommer inte på en enda annan grupp där man på samma sätt förlitar sig på att det finns en anhörig som kan ta lyra om systemet fallerar – livet igenom.

- Man ser inte alltid hur stor bit anhöriga har haft i personens liv under hela uppväxittiden och hur stor bit det ännu tyst förväntas att de ska ha fast barnet har blivit vuxet och flyttat hemifrån. Jag kommer inte på en enda annan grupp där man på samma sätt förlitar sig på att det finns en anhörig som kan ta lyra om systemet fallerar - livet igenom.

Etisk stress bidrar till personalbristen

När det kommer till resurs- och personalbristen ser Annette att det finns en tendens till viss övertro till digitala lösningar.

- Man tänker sig att händer kan ersättas med robotik eller distanslösningar. Det fungerar i vissa fall. Inom social- och hälsovården finns definitivt områden där det kan fungera, men vi kommer alltid att behöva händer och hjärta och människor i den här branschen.

Hon är bekymrad över att många söker sig bort på grund av arbetsförhållandena.

- Det är mycket etisk stress. Människor som har sökt sig till det sociala området för att de vill jobba med människor söker sig bort för att de upplever att de inte kan göra ett gott arbete längre. Det är väldigt oroväckande, för vi förlorar bra personal på det viset.

Annette poängterar att det behövs tillräckligt många i kollegiet så att det även finns tid för reflektion och man inte blir ensam med alla frågor kring exempelvis självbestämmande. Det behövs också fortbildning.

- Det känns som att det är där man sparar nu, plockar bort utbildningar, skär i personalresurserna så att det inte finns tid för det kollegiala samtalet där du kan dela, få inspiration och lära dig nytt. Även om satsningar här kunde förbättra branschens attraktionskraft.

Det har också talats om att öka utbildningskvoterna, men som Annette påpekar fylls inte kvoterna heller nu. Över lag finns det inte en lösning utan det behövs fler olika lösningar.

- På FDUV kan vi lyfta upp det goda med den här branschen. Det finns ju jättemycket fint! Det kan vi belysa och nyansera.

Samtidigt påverkas också den här branschen av hela arbetslivets förändring.

- Människor uppskattar i dag sin fritid mycket mer än tidigare och kraven på arbetslivet förändras. Satsningar på

→

Personerna FDUV jobbar för motiverar Annette Tallberg-Haahntela i sitt arbete, trots att de framsteg hon vill se ibland dröjer. - Så länge jag arbetat på FDUV har vi jobbat för en ny funktionshinderlag, och det kan ju hända att man skulle bli lite trött och vilja ge upp. Då gör det gott att komma ut på fältet och få motivationen att kavla upp ärmarna än en gång.

psykisk hälsa, att orka med arbetslivet och möjligheterna att kombinera arbete och familjeliv är sådant som också behöver beaktas i den här komplexa helheten.

En delikat fråga med tanke på personalbristen är huruvida vi kan tumma på rätten till svensk service. Om det inte finns tillräckligt med arbetskraft i Finland behöver kanske invandringen tas till hjälp?

- FDUV:s strategi bygger på att man ska få service på sitt modersmål. Det är det som vi eftersträvar. Sedan vet vi att det inte fungerar på alla ställen i dag. Men om vi sänker kraven på service på svenska för en målgrupp som ofta annars också har utmaningar med kommunikationen raserar vi snabbt de svenska strukturerna. Särskilt nu när vi borde bygga upp de nya svenska strukturerna är det viktigt att vara på sin vakt.

LL-Centers verksamhet som främjare av lätt språk kan vara en del av lösningen på sikt. Lätt svenska kan vara en ingång till det svenska språket för alla med svaga kunskaper i svenska.

Personalbristen är inte stor bara inom social- och hälsovården. Det är också stor brist på bland annat speciallärare, talterapeuter och socialarbetare, så FDUV:s målgrupp

drabbas av personalbristen på många områden. Men om man talar om personalen på boenden och dagverksamheter så har det varit tal om kortare ettåriga utbildningar för delaktighetshandledare. I dag utbildas också omsorgsassistenterna på svenska genom en ettårig utbildning.

- Omsorgen är lite i ett paradigmskifte, vi kommer från en tid då det varit väldigt mycket vård och skyddande, och finns nu i en tid där vi går in för självbestämmande - att stöda och möjliggöra att personen kan ta del av samhället så långt som möjligt. Då behöver man också se över arbetsuppgifterna. För alla uppgifter behöver man kanske inte alltid den där långa utbildningen.

Annette ser också att kortare utbildningar kan fungera som en inkörsport till branschen.

Rolig men tuff början som verksamhetsledare

Annette har varit verksamhetsledare för FDUV i cirka ett halvt år. Hon säger på sitt kännpaka entusiastiska vis att det varit jätteroligt, men sticker inte under stol med att det också varit tufft.

- När jag började hade vi ungefär ett halvt år med väl-

”

Om vi sänker kraven på service på svenska raserar vi snabbt de svenska strukturerna.

färdsområden bakom oss och det var ganska kaotiskt på fältet. Allt det som man var bekant med hade rörts om.

Dessutom stod det plötsligt klart att den nyligen godkända funktionshinderlagen inte sen heller kommer att träda i kraft. Om de samhälleliga förändringarna har gjort starten som verksamhetsledare extra utmanande, är det människomötena med dem FDUV jobbar för som gett Annette kraft och motivation. Hon nämner kongressen på Åland i oktober som en särskilt lyckad och inspirerande tillställning.

- Det var en så bra påminnelse om varför vi gör det här jobbet och varför jag vill vara här. För att vi gör något betydelsefullt och vi gör det tillsammans. Så det känns som att nu kavlar vi upp ärmarna, ställer blicken framåt och gör det bästa möjliga av den här situationen. Det blir nog bra!

Så låt oss blicka framåt. Vad är de största utmaningarna för FDUV och specialomsorgen?

- För förbundets del är det tiden som vi lever i och förväntningarna på civilsamhället som är det mest utmanande. Det är kopplat till de allmänna nedskärningarna som har direkta effekter på våra familjer. Det känns som att man skär i service och tänker att ”nån” ska ta hand om det.

Samtidigt har vi den här stora olösta frågan om finansieringen av tredje sektorn.

- Å ena sidan känns det som att förväntningarna på oss ökar, att vi borde kunna ta över en del av det offentliga uppgifterna fast civilsamhället främst ska jobba förebyggande. Å andra sidan signaleras det om nedskärningar i finansieringen. Hur man får ihop det pusslet är ett ganska stort dilemma.

Med tanke på situationen för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer är hon orolig för att det är så många förändringar på gång samtidigt och att ingen riktigt har en helhetsbild av vad besluten kommer att leda till. Det här samtidigt som det sker strukturella förändringar.

- Under hösten har vi haft otroligt många lagförslag som handlar om social trygghet och välfärdsområdena har fattat beslut om sin service - väldigt många ganska stora beslut. Eller det ser litet ut på papper, men när man börjar se vem det är som berörs av de olika besluten så gäller många vår målgrupp.

- Det utmanande är att dels lotsa våra familjer genom den här organisationsförändringen, att de känner att de inte är ensamma, dels se vad förbundet eventuellt behöver göra för att kunna fortsätta på lång sikt. Och samtidigt hålla koll på vad som händer på statlig nivå.

Med tanke på välfärdsområdena är Annette ändå försiktigt hoppfull.

- Nu har vi haft det första babyåret med välfärdsområdena. Den första chocken har kanske lagt sig lite. Under det första året vände sig välfärdsområdena mycket inåt, vi hade svårt att nå dem för att förmedla våra synpunkter. Nu känns det att vi börjar hitta de här kontakterna och har förhoppningsvis hjälp av det nya projektet (se faktaruta).

Hon har ändå en tydlig hälsning.

- Min förväntan är att välfärdsområdena nu skärper sig, skapar tydliga strukturer, hör vad familjerna behöver och samarbetar med oss organisationer och lokalföreningar - och inte skrotar det som fungerar. Det är viktigt att man tar tillvara det som fungerar och det kunnande som finns.

Annette påpekar att hon i grunden är organisationsvetare. Med organisationsförändringar brukar det ta tre till fem år innan man på riktigt vet hur någonting utfaller.

- Jag försöker se positivt på saker och ting. Jag vet att det är jätterörigt på fältet för jättemånga nu, men jag försöker ändå tänka lösningsinriktat. Vad kan vi göra för att det ska bli så bra som möjligt?

”

Jag vet att det är jätterörigt på fältet för jättemånga nu, men jag försöker ändå tänka lösningsinriktat.

Projektet Funktionsrätt i praktiken

FDUV stärker sitt påverkansarbete genom ett nytt projekt. STEA föreslår preliminärt att FDUV beviljas bidrag för projektet *Funktionsrätt i praktiken*. Förbundet kommer att anställa en person som ska jobba med att följa upp hur de nya välfärdsområdena och den nya funktionshinderlagstiftningen betjänar våra målgrupper samt sprida information om vilka stödbehov personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer har. Den projektansvariga ska också stöda och utbilda föreningsaktiva samt vara med och starta upp servicetagarråd i välfärdsområdena.

Text: Matilda Hemnell

Foto: Sofia Jernström

Ett jobb fyllt av glädje

Vad är det bästa med att jobba med personer med funktionsnedsättning? Hur kan vi tackla personalbristen? Vi åkte till Kronoby för att tala med personal inom branschen och möttes av glädje, gemenskap och ett människonära förhållningssätt, och servicetagare som inte skulle klara sig utan sin personal.

Klara Enlund bor på boendet Solsidan i Kronoby. Två dagar i veckan deltar hon i verksamheten på dag- och arbetscentralen Regnbågen.

- Personalen ger mig trygghet och stöd. Jag har Downs syndrom så jag behöver hjälp med vissa saker. Om det inte fanns personal skulle jag bli fundersam, otrygg, ensam och utanför.

Klara tycker inte om förändringar, men om hon får stöd av personalen går det bra att hantera även sådant som är svårt.

- Personalen hjälper mig så att jag inte mera saknar min mamma och pappa så mycket. De tröstar mig om jag är ledsen och pratar med mig när det kommer någon förändring, säger Klara.

På Regnbågen deltar 18 personer i dag- och arbetsverksamhet, därtill är två inom utlokaliserat arbete. Personalen består av fyra handledare, varav tre är närvårdare och en är hushållslärare, en serviceansvarig och en serviceförförman på 50 procent.

Sonja Tallgård är serviceförförman för både Regnbågen och boendet Solsidan. De hör numera till Österbottens välfärdsområdet efter att tidigare ha varit en del av Soite. Solsidan är den enda boendeenheten i Kronoby, det betyder att det finns en stor bredd bland de tolv personer som bor där, åldersspannet är från 20-71 år.

Boendet har personal dygnet runt. Personalen består av sex handledare, varav de flesta är närvårdare och en är sjukskötare, en serviceansvarig och så Sonja som serviceförförman på 50 procent.

- Det räcker förstås aldrig till, så vi får alltid ta in extra, säger Sonja.

Inom välfärdsområdet strävar man efter att ha en vikarierbank men i praktiken funkar det inte så bra ännu.

- I verkligheten är det jag tillsammans med personalen som letar efter vikarier.

Enligt Sonja har läget med att hitta vikarier nyligen blivit bättre. Det beror troligen bland annat på att många stora företag i trakten sagt upp eller permitterat personal, vilket lätt till mer rörlighet på arbetsmarknaden.

- För ett år sedan sa jag att det aldrig har varit så svårt som nu att få vikarier. Inte är det bra nu heller, men bättre. Finland behöver mer vårdutbildad personal. Regeringen får fundera hur man ska göra så de inte far till Sverige eller Norge - eller väljer någon annan bransch för att vårddyrket är för slitsamt.

- Personalen ger mig trygghet och stöd, säger Klara Enlund.

”

Om det inte fanns personal skulle jag bli fundersam, otrygg, ensam och utanför.

Förutom att man konkurrerar om personal med helt andra branscher finns det en viss konkurrens med äldreomsorgen. Här har funktionshinderfältet en fördel om man får tro Sonja.

- Vi har rykte om att vara personaltätare. Men på minus-sidan finns att man från närvårdutbildningen plockat bort inriktningen "arbete med personer med funktionsnedsättning" som en obligatorisk del av grundstudierna. Det syns i att vi får färre studerande till oss och att färre kommer i kontakt med den här branschen.

Det finns dock nu planer på att ändra i utbildningen igen. Framöver ska alla på en praktikperiod inom det här området redan det första studieåret. En välkommen förändring, enligt Sonja. Samtidigt påpekar hon att det finns en skriande brist på socialarbetare.

- Inom välfärdsområdet finns det många socialarbetarvakanser obesatta.

Det syns i att beslut och uppdateringar av serviceplaner dröjer.

- Och att en del av socialarbetarens uppgifter faller på mig, men vi har ett bra samarbete med socialhandledaren i Jakobstad.

En socialhandledare får ändå inte ta vårdbeslut och det har konsekvenser på sikt.

- Om vi inte har socialarbetare har vi ingen service - inget boende, ingen dagverksamhet, inte färdtjänst, ingenting - då det inte kan tas några vårdbeslut.

Socialvården har egentligen ännu större personalbrist än sjuk- och hälsovården, tror Sonja, men det talas det inte lika mycket om.

Stöda och handleda för ett gott liv

För många som inte har en tidigare kontakt med personer med funktionsnedsättning kan det vara oklart vad jobbet inom funktionshinderservicen går ut på. Så jag frågar Sonja hur hon skulle förklara vad jobbet handlar om.

- Arbetet går ut på att försöka hitta lösningar och möjligheter som gör att klienten mår bra och har det bra.

På Regnbågen som erbjuder dag- och arbetsverksamhet handlar det om att hitta meningsfull sysselsättning, till exempel producera saker, och öva på färdigheter som gör att man kan bli mer självständig, till exempel att laga mat. Solsidan är servicetagarnas hem.

- Där är det också viktigt med meningsfull sysselsättning men på ett annat sätt. Personalens uppgift blir att handleda dem som bor där att fixa vardagen. Det handlar om hygien, fritid, städning, matlagning, klädvård med mera.

Ibland domineras diskussionen om funktionshinderservicen och vårdbranschen

”

Arbetet går ut på att försöka hitta lösningar och möjligheter som gör att klienten mår bra och har det bra.

Serviceförman Sonja Tallgård utanför dag- och arbetscentralen Regnbågen. I Regnbågens butik kan vem som helst köpa produkter som servicetagarna har gjort.

→

av det negativa som personal- och resursbrist, men vad är det bästa med att jobba med personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning?

- Det bästa är glädjen! Ofta har vi så jättejätteroligt här.

Enligt Sonja som också har erfarenhet av hemservicen och barnskyddet är det här området det absolut gladaste.

- Det finns förstås också ilska, utbrott och andra utmaningar, men glädjen och gemenskapen med det här gänget är något speciellt.

Jag får vara med en stund på Regnbågens personalmöte och tala med Catharina, Isak, Jeanette, Jenny, Melanie, Mikaela och Sophie. De lyfter också fram just glädjen som det positiva med jobbet. De nämner ord som mångsidigt, givande och roligt och att de uppskattar människorna de får jobba med; att de är så positiva och ger mycket tillbaka. Många i personalen har också erfarenheter av äldreomsorgen och föredrar det lugnare tempot på Regnbågen, att de hinner ge tid åt klienterna, fundera och diskutera tillsammans. Att man inte hela tiden behöver se på klockan och rusa vidare.

Dessutom lyfter de fram arbetsgemenskapen. De är bra på olika saker, men stöttar varandra. Visst finns det tyngre dagar och det kan tidvis vara mycket ljud och en del utmanande beteende. Men det är också en del av jobbet, konstaterar någon, samtidigt som de efterlyser mer fortbildning kring just den tematiken.

Sonja poängterar vikten av och det fina med kontakten till klienternas anhöriga.

- I Kronoby har vi världens bästa anhöriga, slår hon skämtsamt fast. Till exempel under pandemin då både klienter och anhöriga skulle anpassa sig hade vi trots utmaningarna alltid ett trevligt samarbete.

Recept för att tackla personalbristen

När jag frågar om nackdelarna inom branschen nämner Sonja först ås brådskan. Hur kunde vi komma åt den och personalbristen?

- Det är enkelt. Privat brukar jag säga att det är bara att höja lönerna, säger Sonja halvt på skämt men tar sedan på sig chefshatten igen.

- Det viktigaste är att se över arbetsförhållandena. Att satsa på välmående i arbetet, att satsa på personalen, att den sammansätts som arbetsgrupp och får fortbildning, och att jobba för en bra arbetsmiljö.

Jag frågar om man kan göra det samtidigt som det råder resurs- och personalbrist.

”

Glädjen och gemenskapen med det här gänget är något speciellt.

Boendet Solsidan. Byggnaden ägs av DUV i Karlebynejden, men verksamheten drivs av välfärdsområdet. Här finns sammanlagt tolv platser, åtta inom gruppboende och fyra lägenhetsboende.

- Man måste ju göra det för annars får man inte någon förändring till stånd! svarar Sonja bestämt.

En annan aspekt som försvårat personalpusslet är kravet på att det på boendet alltid måste finnas sådana som kan ha läkemedelsansvar. Det begränsar tillgången på vikarier.

Som en lösning på personalbristen har man också fört fram kortare ettåriga utbildningar. Sonja välkomnar detta, men påminner om att det inte löser problematiken med läkemedelsansvaret.

Alltid roligt att fara på jobb

Susanne Granholm jobbar på boendet Solsidan med ett längre vikariat sedan ungefär ett år tillbaka och stortrivs. Hon, som har en bakgrund inom demensvården, hade gjort en del vikariat på Regnbågen tidigare och fastnade.

- Jag var mycket ledsen när jag var på väg hem från Regnbågen då vikariatet var slut, och tänkte att jag ska tillbaka före pensioneringen.

Och så blev det, men den här gången som sagt på Solsidan.

- Jag har en system med funktionsnedsättning. Det här är min målgrupp egentligen. Det är så givande att se hur nöjda och tacksamma de kan vara bara du handleder dem lite. Visst finns det också sämre dagar, men det går också att ha en rolig dag på jobbet.

Jobbigast är det då det är - inte helt överraskande - för lite personal på ett skift.

- Om någon har något extra blir det snabbt stress. Man borde alltid få ta in extra personal. Extra personal är guld värd, men det finns inte pengar för det då det ska sparas.

- Jag trivs jättebra, det är alltid roligt att fara på jobb!

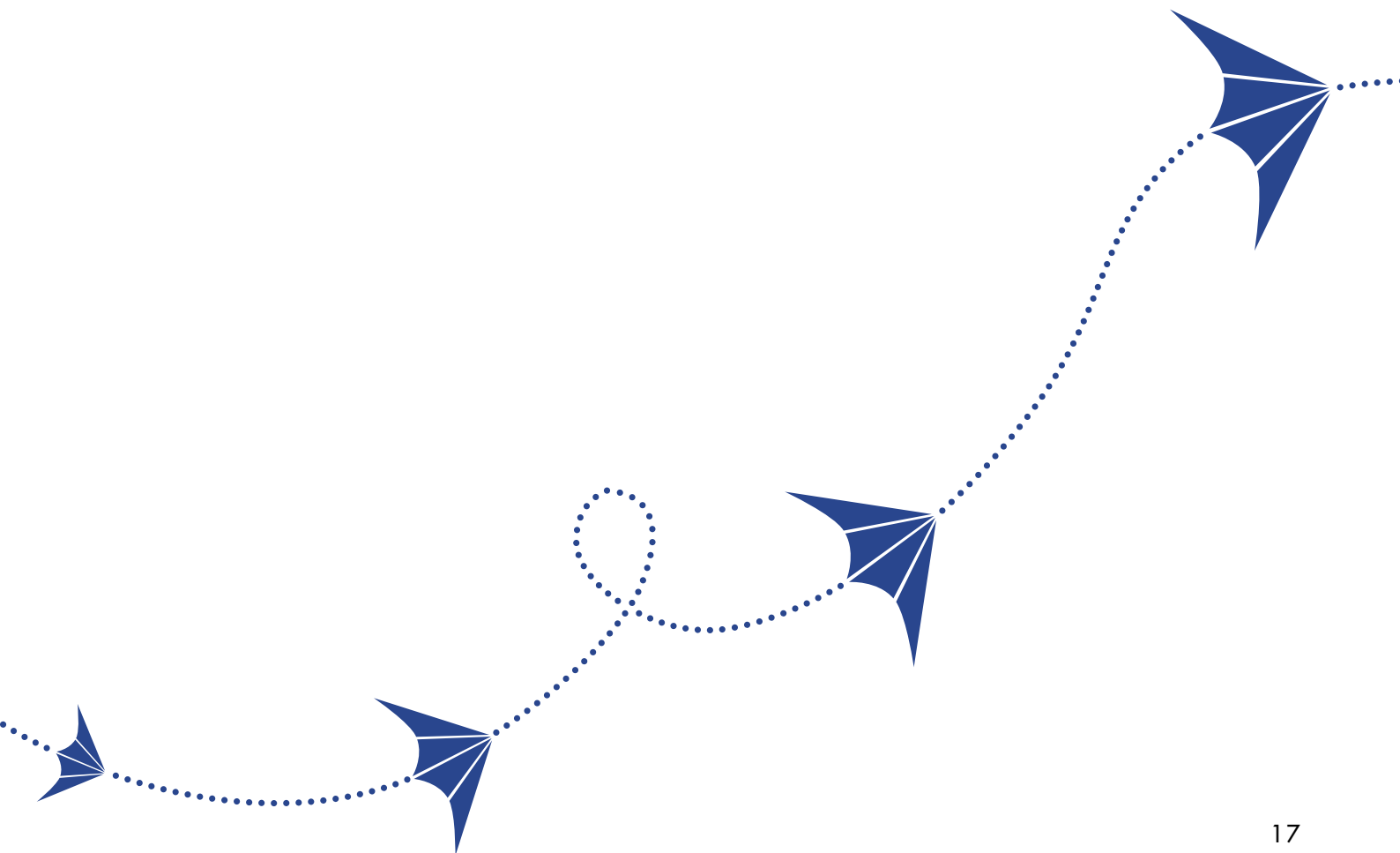
”

Det viktigaste är att se över arbetsförhållandena.

Susanne Granholm. Foto: Privat

Text och foto: Matilda Hemnell

”Det handlar i första hand om trygghet”

Bra personal är en förutsättning för ett bra liv för personer med funktionsnedsättning. Men tillgången till kompetent personal påverkar också de anhörigas liv. Därför har vi talat med en grupp föräldrar till vuxna med funktionsnedsättning. Hur ser de på personalsituationen?

Vi träffas en torsdag eftermiddag i DUV i Mellersta Nylands klubblokal i Grankulla. Runt bordet sitter **Gunnel Grönlund, Ulla Häkkinen, Pirjo Laatikainen, Christian Lindberg, Susanna Lindberg, Mauri Nyqvist, Maj Simons och Carita Sjöman**. De är alla föräldrar till sedan länge vuxna barn med funktionsnedsättning. De har med andra ord många års erfarenhet av annorlunda föräldraskap. De har fått uppleva många sorters personal inom boenden, dag- och arbetsverksamhet och personlig assistans, både bättre och sämre.

En stor utmaning i synnerhet i huvudstadsregionen är den stora omsättningen på personal främst på boendena. Det är förstås extra problematiskt då det drabbar personer som kan ha svårt för främmande människor eller förändring över lag. Nu finns det ändå personal i motsats till hur det var tidigare, berättar föräldrarna.

Så var är det skon klämmer? Jo, man tar in vikarier på boendena via bemanningsföretag och ibland kan de knappt någon svenska alls. De kan också sakna kunskap om intellektuella och liknande funktionsnedsättningar, ibland verkar det som om inhopparna inte ens vet vad deras arbete går ut på och vem de jobbar med och för.

Men det är inte personalens fel, är de anhöriga måna om att understryka, varken inhopparnas eller deras som beställer dem.

- Alla försöker göra sitt bästa i en utmanande situation. De vill göra ett bra jobb, säger Ulla.

Alla runt bordet önskar mer satsningar på introduktion och handledning av ny personal och vikarier. De påpekar att servicetagarna kan ha väldigt olika och specifika behov och hjälpmedel som var och en som kommer för att arbeta snabbt borde få kunskap om.

- Det är viktigt att ledningen har förståelse för vad som behövs, säger Mauri.

Cheferna borde ibland göra skift på enheterna för att upprätthålla sin praktiska kompetens och ha kännedom om hur det fungerar eller inte fungerar på fältet, föreslår Christian.

”

Alla försöker göra sitt bästa i en utmanande situation. De vill göra ett bra jobb.

”

Man behöver satsa på dialog och gemenskap.

Bra bemötande bygger tillit

Jag frågar vilken betydelse personalen har för servicetagarna och för dem som är anhöriga.

- Grunden för allt är trygghet och det är personalen som skapar den här tryggheten, säger Maj och får medhåll av de andra.

Både servicetagare och anhöriga ska kunna lita på att det känns bra att bo eller jobba på enheten och att allt fungerar, att åtminstone allt det viktigaste blir omhändertaget. Att de individuella behoven uppmärksammas och åtgärdas. Bra personal lyssnar och stöder, och kan handla när det uppstår problemsituationer, beskriver föräldrarna.

- För vår son är svenskan en viktig del av tryggheten, betonar Mauri. Han behöver personal som kan svenska. Annars funkar det inte.

Även för många andra är svenskan en förutsättning. Carita betonar betydelsen av personalens professionella bemötande och attityder. Bemötandet är a och o för att skapa trygghet och tillit. Det gäller förstås servicetagarna, men också de anhöriga.

- Vi anhöriga vill känna oss välkomna. Det främjar arbetet, säger Maj.

Hon efterlyser någon slags samarbetsorgan för personal, servicetagare och anhöriga, där de kunde lära känna varandra bättre.

Hur locka fler till branschen?

Många kring bordet talar också om den allmänna stämningen på ett boende eller en dag- och arbetsverksamhet. Humor och en glad och vänlig atmosfär är viktigt för servicetagarna, men förstås också för personalen - för att de ska trivas och hitta glädje i jobbet.

- Jag tänker på stämningen bland kolleger. Man behöver satsa på dialog och gemenskap och det ska komma från cheferna, säger Christian.

För att öka branschens attraktionskraft tycker de att personalen borde få komma till tals. Vad ser de att är utmaningarna och det fina med jobbet? Vad har de för tankar om hur verksamheten kunde utvecklas? Dessutom borde man noga tänka på hur yrket marknadsförs, kanske anlita influencers och andra som kunde fungera som ambassadörer. Om man har en personlig koppling till personer med funktionsnedsättning - vilket inte alla har - brukar man vara mer benägen att söka sig till branschen. →

”

När du har ett barn som du vet att inte klarar sig utan stöd kan du inte släppa taget helt.

De efterlyser också en nyanserad förståelse för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Man behöver kämpa mot stereotypa eller idealiserade bilder av dem. Det är viktigt att framhålla vilken rik skala av människor det handlar om. De har sina svårigheter, men också starka sidor och talanger. Personalen kan provas, men också belönas på ett sätt som är sällsynt i andra branscher.

Funktionshinderservicen tävlar i viss mån med äldreomsorgen om personal. På sistone har bland annat Hufvudstadsbladet rapporterat om bristerna inom äldreomsorgen. Det känns orättvist att äldreomsorgen får så mycket uppmärksamhet. Visst berör den många, men funktionshinderservicen berör *länge*. Personer med funktionsnedsättning behöver tjänsterna hela livet.

Det verkar som om personalsituationen för tillfället är bättre inom dag- och arbetsverksamheten än på boenden. Det kan vara lättare att locka personal med regelbundna arbetstider dagtid, men säkert spelar också arbetsbilden in.

Det faktum att just huvudstadsregionen är extra drabbad när det kommer till personalbristen torde handla om de högre boendekostnaderna. Man kommer inte undan att lönen spelar en roll i ekvationen, men eventuellt också attityden mot den här branschen, funderar de kring bordet. I huvudstadsregionen finns det dessutom mer invandrare, som

dels kan ha svårt med svenskan (och finskan), dels kan ha svårt att få annat jobb. Det behöver inte vara ett problem men då behöver man satsa på introduktionen - den behöver utvärderas och utvecklas.

Drömmen om att få vara "bara" förälder

När jag frågar vad de har för tankar om sina barns självständighet och deras egen möjlighet att dra sig tillbaka och "bara" vara föräldrar till sina vuxna barn blir stämningen i gruppen ställd. Det låter som en utopi.

- Det skulle vara så skönt, säger Gunnel.

- Men när du har ett barn som du vet att inte klarar sig utan stöd kan du inte släppa taget helt, säger Pirjo.

De kommer inte undan sitt utvidgade föräldraansvar, men föräldrar borde också ha rätt till ett självständigt liv. Det är därför de är så måna om att deras barn ska ha det bra när de tas om hand av andra, så att de inte ska behöva ha den där extra bördan. Kärleken till och omsorgen om barnet finns förstås där, men man hoppas också få bli mindre engagerad.

Men om man inte står upp för sitt barn, vem gör det då?

Text: Matilda Hemnell

Illustration: Lotta Strandman

Krångliga anhöriga – finns dom?

Man vill ju inte vara krånglig, men... Eller: Jag blir så ledsen och uppgiven då de inte förstår. Så här inleds många av samtalen med anhöriga till barn i olika åldrar med intellektuell funktionsnedsättning som vänder sig till oss inom FDUV.

Vi hade en träff för anhöriga en lördag i november. Det var en fin, varm och god stämning med ett sorl av glada och uppmuntrande röster: Vad roligt att se dig! Hur mår familjen? Hur har ni det nu? Har ni kommit vidare med er process?

Sorlet fortsätter, men några av rösterna blir kännbart irriterade. Ju mer deltagarna delar med sig av den senaste tidens händelser, desto mer frustrerad blir stämningen.

Deltagarna berättar om möten med professionella där de upplever att det saknats förståelse för familjernas utmaningar i vardagen, att det inte finns kunskap om intellektuella funktionsnedsättningar eller hur det är att ha ett barn med den typen av utmaningar.

Vi ber att de förtydligar vilka svar de fått av professionella - och där, just där får jag en känsla av obehag. Jag känner igen svaren de fått och jag känner igen mig själv. Precis så där har jag själv bemött anhöriga i min roll som professionell i mina tidigare yrkesroller inom specialomsorgen. Jag var inte tillräckligt lyhörd för respektive familjs specifika situation och behov. Kanske förstod jag inte att det var min uppgift, kanske fanns det inte tid.

Jag är tacksam för uppdraget inom tredje sektorn, det har varit en livets skola för mig, och kanske också för någon annan av mina kolleger som kommer från den offentliga sektorn. Uppdragen inom FDUV:s familjearbete har gett mig möjlighet att se och uppleva familjernas situation genom diskussion, närvaro i deras vardag och möten med personen med funktionsnedsättning. Det har ökat och nyanserat min förståelse för anhöriga.

Jag vill tro att man kan hitta individuella skräddarsydda lösningar bara man på riktigt lyssnar in vad familjerna önskar och behöver. Jag vill också tro att det inte är ekonomiskt dyrare, men man behöver rucka på rigida system och strukturer.

Till alla er professionella som i dag tittar i era kalendrar och kanske tänker att nu kommer den krångliga anhöriga igen, till er vill jag säga: Stanna upp en kort stund, var närvarande i stunden och lyssna in vad hen berättar om sin vardag, och lyssna in på riktigt. Du behöver inte ha svar på allting just då. Du kan återkomma efter att du tagit dig tid att lyssna in och reflektera kring behoven. Genom dialog kan ni hitta fram till den typ av stöd som kunde passa för just den här familjen.

Tillbaka till träffen med anhöriga, där det återigen upprepas hur skönt det är att träffa andra som är i en liknande situation och som förstår.

I egenskap av teamledare för lägerverksamheten får jag några samtal från personer som presenterar sig som "den krångliga anhöriga". Det är spännande hur man som anhörig upplever sig som krånglig bara för att man vill få mera information, önskar förklaring till saker som skett på lägret eller vill framföra olika utvecklingsförslag.

Att uppleva sig som krånglig bara för att man vill sitt barns bästa - ja, det fortsätter att fascinera mig.

Foto: Sofia Jemström

”

Det har ökat och nyanserat min förståelse för anhöriga.

Susanne Tuure,
koordinator för familjearbete

Texten har tidigare publicerats i FDUV:s blogg på fduv.fi/blogg

Tips till dig som stöder dem som behöver stöd

Vi som jobbar för dem med särskilda behov behöver tidvis ny inspiration, nya insikter och perspektiv. Vi kan också behöva material som kan hjälpa oss att stöda dem som behöver extra stöd i vardagen. Här är tips på nyheter i Lärums urval.

Böckerna i serien *Vardagsexperten* är utmärkta handböcker för personer på väg att börja ett mer självständigt liv och även för dig som handleder personer på den vägen. Den lättlästa boken riktar sig i första hand till andra stadiet yrkesutbildningar men kan också vara till nytta för personal på boenden och dagverksamhet och för anhöriga.

Vardagsexperten - En fungerande vardag är den första delen i serien och tar upp vardagsfärdigheter som till exempel planering av ekonomi, boende, arbete och välbefinnande.

Den alldeles färskaste *Vardagsexperten - Håll ordning hemma* är den andra delen i den populära serien. Med hjälp av boken kan unga vuxna träna färdigheter i vardagen som till exempel att hålla ordning i sitt hem och ta hand om sina kläder. Sopsortering tas också upp. Handboken är tydligt strukturerad enligt olika hemvårdsuppgifter som klädvård, sopsortering, dammsugning med mera. Det finns även listor för hur och i vilken ordning de olika sysslorna är bra att utföras.

Omsorgsboken - möjligheter och svårigheter vid intellektuell funktionsnedsättning är en faktabok som ger en bred och mångfacetterad bild kring kunskapsområdet intellektuell funktionsnedsättning. Boken riktar sig till professionella inom socialvården men lämpar sig även som kurslitteratur i akademiska grundutbildningar. Det här är den 6:e upplagan och hela boken har uppdaterats och reviderats och nya kapitel har tillkommit.

Kapitlet *Kommunikation och AKK* beskriver den centrala delen av mänsklig samvaro och utveckling. Att kunna kommunicera är viktigt för oss människor. Det är ett grundläggande behov och en mänsklig rättighet som gäller alla. Om vi vill att personer med intellektuell funktionsnedsättning ska vara delaktiga i samhället måste vi erbjuda kommunikationsstöd som alternativ och kompletterande kommunikation, AKK. AKK är till exempel bilder, tecken eller talande hjälpmedel som många behöver i vissa situationer eller genom hela livet för att bättre förstå eller uttrycka sig. I kapitlet kan du läsa om hur du kan göra kommunikationsstödande insatser för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Text: Alexandra Frisk,
pedagogisk planerare vid Lärum
Böckerna hittar du i Lärums webbshop på shop.larum.fi

Lärums materialbroschyr 2024

Lärums nya broschyr med nyheter och aktuellt material kan beställas per e-post på adressen forlaget@larum.fi. Du hittar den också i digital form på vår webbplats larum.fi.

Vilse i välfärden – hur hamnade vi här?

Nu har vi ett års erfarenhet av vårdreformen. Både servicetagare och personal inom välfärdsområdena vittnar om stora utmaningar.

Det har gått ett år sedan välfärdsområdena tog över ansvaret för social- och hälsovården. Inför reformen sa beslutsfattarna att invånarna inte skulle märka av övergången och att allt skulle fortsätta som förr. Med facit på hand kan vi tyvärr konstatera att många saker inte har fungerat som de borde.

De nya välfärdsområdena är ett resultat av den 20 år långa processen med att förnya vår social- och hälsovård. Kostnaderna för den specialiserade sjukvården har ökat, befolkningen åldrats, personalbristen förvärrats och köerna blivit långa. Behovet av att förnya vårt system var uppenbart. Även vi på FDUV ansåg att det var på tiden att reformen genomfördes och vi har länge efterlyst en mer jämlik struktur för social- och hälsovård på svenska samt ett mer individuellt stöd för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer.

Vi talar alltså om en mastodontreform utan like i modern tid. Det betyder att det kommer att ta lång tid innan allt faller på plats och fungerar som det ska. Välfärdsområdena har enorma utmaningar att tackla. Det är inte bara tomt i pengakistorna, även en oerhörd personalbrist belastar välfärdsområdenas förmåga att erbjuda den service de borde. I klarspråk innebär det att människor inte får den vård och omsorg de behöver och har rätt till.

Hur tycker välfärdsområdena själva att det här året har gått? Det får vi svar på i den årliga socialbarometern som takorganisationen för social- och hälsovårdsorganisationerna SOSTE tagit fram. Välfärdsområdenas ledning och socialarbetarna fick svara på frågor om hur de upplevde sin nya verksamhetsmiljö. Det var ord och inga visor som förmedlades i svaren. Utmaningar med bland annat finansieringen och personalbristen kom tydligt fram. Det som jag själv reagerade på var att bara 11 procent av socialarbetarna ansåg att servicesystemet är tydligt för klienterna.

De många utmaningarna i välfärdsområdena har vi även märkt av på FDUV. I januari för ett år sedan väntade jag mig att telefonen skulle ringa stup i kvarten. Kontakterna om problemen i välfärdsområdena kom dock inte alla på en gång, utan sakta men säkert sipprade de in till vår rådgivning genom olika kanaler.

Många samtal vittnade om att de gamla kontakterna till socialarbetare, pedagogiska handledare och specialomsorgsläkare försvunnit. I stället blev man hänvisad till en växel eller allmän e-postadress. Det var omöjligt att veta om man den vägen skulle få svar och hur länge det i så fall skulle ta. Enkla ärenden som tidigare kunde skötas med bara några telefonsamtal, som att boka en läkar- eller laboratorietid, blev plötsligt som en labyrint utan utgång. Den personliga kontakten blev ett ansiktslöst välfärdsområde. Det här är

Foto: Sofia Jernström

”

Vårt jobb är att ställa frågor.

bara ett av många exempel på de kontakter vi fått det senaste året och den bild vi fått om stämningarna på fältet bekräftas av svaren i vår medlemsenkät. Tack till alla som svarat!

Välfärdsområdena är olika och vi människor har olika behov av stöd och hjälp. Trots att många har stött på jättelika problem i de nya välfärdsområdena har vardagen för en del fortsatt ganska långt som förut med varken försämringar eller förbättringar. Välfärdsområdena har dessutom bara ett år i bakfickan och behöver mera tid för att få ordning och reda på allt. Men det betyder inte att man ska acceptera den försämring och förvirring välfärdsområdena fört med sig.

På FDUV är vårt jobb att ställa frågor. Med en bra fråga till beslutsfattare får vi som bäst i gång en viktig diskussion om stödbehoven hos personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer. Men, med en utmärkt fråga kan vi får till stånd en förändring mot det bättre. Genom att ställa frågor, kräva svar och föra en kontinuerlig dialog med välfärdsområdena uppnår vi förändring.

Text: Vanessa Westerlund,
sakkunnig inom påverkansarbete

Nio nya familjestödjare

FDUV har utbildat nio nya familjestödjare som erbjuder kamratstöd till andra föräldrar till barn och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Sammanlagt finns det nu 31 familjestödjare runt om i Svenskfinland, inklusive på Åland.

- Oberoende av barnets ålder har vi sett hur värdefullt det är för de anhöriga att träffa andra med liknande erfarenheter, då de behöver säga så lite och den andra förstår så mycket. Professionella kan berätta om olika stödformer och vilka rättigheter man har, men andra anhöriga kan stödja föräldrarna på ett helt annat sätt, säger **Camilla Forsell**, sakkunnig inom familjearbete på FDUV.

Förutom att stödja och stödjas i det svåra kan man också på ett annat sätt glädjas tillsammans över de små och stora framstegen.

FDUV:s frivilliga familjestödjare är alla anhöriga till personer med intellektuell funktionsnedsättning eller

liknande stödbehov (till exempel personer med autism). De nya familjestödjarna är **Nina Knuters** från Vanda, **Andrijana Pejic** från Helsingfors, **Lotta Åkerman** från Mariehamn, **Inge Bäckman-Nygård** och **Curt Nygård** från Jakobstad, **Matias Långbacka** och **Marion Norrgård-Långbacka** från Vörå samt **Anne** och **Jens Mård** från Pedersöre.

Information om och kontaktuppgifter till alla familjestödjare finns på FDUV:s webbplats på adressen fduv.fi/familjestod. Man kan också kontakta FDUV för att få hjälp att hitta en lämplig familjestödjare.

Ny personal på Lärum och LL-Center

Vi har en ny pedagogisk planerare på Lärum sedan december. Hon heter **Alexandra Frisk** och har tidigare jobbat som klasslärare. På Lärum jobbar hon med att sprida information om specialpedagogiskt material, lyssna in behov på fältet och utveckla anpassade läromedel.

- Att anpassa och planera undervisningen enligt elevens behov är viktigt, alla har rätt att utvecklas till sin fulla potential och då måste undervisningen anpassas på olika sätt. Jag är jätteinspirerad av jobbet på Lärum, vars uppdrag är att se till att alla som är i behov av stöd för inlärningen ska få den hjälp de behöver, säger Alexandra.

Hon jobbar på FDUV:s kontor i Helsingfors och hälsar att man gärna får komma och hälsa på och bekanta sig med Lärums material. Det är bara att ta kontakt och boka en tid.

Vi har också en ny medarbetare på LL-Center. **Kira Nalin** är koordinator för projektet *Ny finlandssvensk lättläst litteratur*. Projektet främjar finlandssvensk skönlitteratur på lätt svenska. Projektet har tidigare kommit ut med antologin *Bultande hjärtan*. Kira var en av redaktörerna för den. Med manustävlingen *Skriv för mig!* letar projektet nu efter nya lättlästa romaner.

- Det ska bli spännande att få jobba med romantävlingen och se vilka sorts manus som kommer in. Som redaktör för *Bultande hjärtan* var det fantastiskt att få jobba med författarna och se produkterna av deras arbete! säger Kira som tidigare jobbat bland annat som specialbibliotekarie.

Alexandra (upptill) och Kira (till vänster).

Lägerutveckling genom samarbete

FDUV har fått bidrag från STEA för att utveckla lägerverksamheten under åren 2023-2024. Syftet med utvecklingen är att sprida information om hur man ordnar lägerverksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning till andra finlandssvenska organisationer och samtidigt utveckla läger mot större inkludering i samhället.

Organisationerna som vi samarbetar med är Finlands svenska 4H, Finlands Svenska Scouter, Finlands Svenska Idrott och Finlands Svenska Marthaförbund.

- Det är ett kreativt och spännande samarbete som kommer att konkretiseras den här sommaren. Vi får besök från 4H som deltar i något av våra läger. Vi själva besöker också 4H-läger och scoutläger och så får vi stöd i att anpassa olika motionsformer så att de passar in på våra läger. Dessutom får vi råd och tips från Marthaförbundet kring enkel matlagning, berättar **Susanne Tuure**, teamledare för lägerlaget på FDUV.

Ansökan till sommarens läger är öppen till och med den 29 februari. Läs mer och ansök om plats på fduv.fi/lager.

Som en del av vårt samarbete har vi besökt 4H:s kaninläger.

Kampanj vill se fler donera till civilsamhället

För att öka medvetenheten om möjligheten att donera till organisationer genom testamente har Förbundsarenan startat kampanjen *Framtidsgåvan*.

- Om människor inte vet att det går att donera till organisationer så gör de ju inte det heller. Eftersom siffror visat att testamentgivande i sig ökar vill vi göra vad vi kan för att upplysa om denna givandeform som ett sätt att stöda svenskspråkig verksamhet i civilsamhället, säger **Robert Nilsson** på Förbundsarenan.

FDUV är med i kampanjen för att sprida information om testamentdonationer. Visste du till exempel att dona-

tioner till välgörenhet är skattefria? Ideella organisationer betalar inte arvsskatt på dem. Mer information hittar du på webben på adressen forbundsarenan.fi/framtids-gavan.

Ta kontakt med Patricia Wessman om du är intresserad av att testamentera till förmån för FDUV (patricia.wessman@fduv.fi, 040 593 61 32).

Validerade utbildningar vid FDUV

FDUV vill synliggöra lärande som sker inom tredje sektorn. Vi samarbetar med SFV:s Studiecetral för att kunna erbjuda kursdeltagare ett intyg med en studiepoängsrekommendation. Det innebär att du genom att delta i våra validerade utbildningar kan få till godo studiepoäng vid till exempel yrkesinriktade utbildningar eller gymnasiet.

Just nu har vi tre validerade utbildningar inom FDUV: Lägerledarutbildning med praktik som lägerledare (4 studiepoäng), LL-Centers läsombudskurs (1 studiepoäng) och LL-Centers kurs i att skriva lättläst (1 studiepoäng). Läs mer om den här möjligheten på fduv.fi/validering.

Kurser och evenemang

VARANNAN TISDAG KL. 16–17 DIGITALT

Föreläsningsserien Vardagen med IF

Vår populära föreläsningsserie om vardagen med intellektuell funktionsnedsättning (IF) fortsätter under våren. De digitala föreläsningarna riktar sig till dig som i ditt arbete eller på fritiden möter eller ska möta personer med IF, vill bli bättre på att bemöta människor med olika stödbehov eller önskar få en större förståelse för hur vardagen kan se ut för den här målgruppen.

Vårens program:

- 20.2: Vad är intellektuell funktionsnedsättning?
- 5.3: Bemötande
- 19.3: Alternativ och kompletterande kommunikation (tecken som stöd)
- 2.4: Erfarenhetstalare med IF
- 16.4: Vänskap och relationer

Mera information och anmälan senast kl. 14 på föreläsningdagen:

fduv.fi/kalender, daniela.mard@fduv.fi, 050 302 78 88 eller sanna.tolvanen@fduv.fi, 040 865 38 88.

ONSDAG 6.3 KL. 18–19 DIGITALT

Stöd i servicedjungeln – ansökan och besvär

Under vintern har vi ordnat en digital föreläsningsserie om stöd och rättigheter från samhället. Den sista delen gästas av SAMS juridiska rådgivning. Vi behandlar frågor som berör rättskyddet kring beslut och hur man går till väga vid en besvärprocess. Föreläsningen riktar sig i första hand till föräldrar men även andra intresserade kan delta. Mera information och anmälan senast 1.3: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 96 95.

LÖRDAG 9.3 KL. 10-16 I VASA

Träff för pappor

Kom med och träffa andra pappor, ta del av information, kamratstöd och god mat i en kravlös miljö! På den här temadagen för pappor och bonuspappor till barn i alla åldrar med en intellektuell eller liknande funktionsnedsättning får du diskutera och dela erfarenheter kring att ha en annorlunda vardag. Vi tar upp både glädjeämnen och utmaningar. Familjeterapeut **Thomas Källund** och FDUV:s frivilliga familjestödjare medverkar. Mera information och anmälan senast 25.2: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 96 95.

Nya evenemang och uppdaterad information hittar du i vår webbkalender: fduv.fi/kalender

Om du prenumererar på vårt nyhetsbrev får du information om kommande träffar direkt till din e-post ungefär en gång i månaden: fduv.fi/nyhetsbrev

TORSDAG 21.3 KL. 16–20.30 PÅ LUCKAN I HELSINGFORS
OCH FOLKHÄLSANHUSET I VASA

Filmvisning, diskussion och Rocka sockorna-fest

Kom och se filmen *Sockerexperimentet* tillsammans med oss på Världsdagen för Downs syndrom! Filmen är inspirerad av de mänskliga experimenten som skedde på Vipeholmsanstalten i slutet på 40-talet i Sverige. Flera av rollerna spelas av personer med funktionsnedsättning.

Efter filmen ordnar vi en diskussion kring frågor som väcks, med fokus på Finland. I diskussionen deltar bland andra forskaren **Daniela Alaattinoglu**, Steg för Stegs styrelsemedlem **Andrea Westerlund** och FDUV:s sakkunniga inom påverkansarbete **Vanessa Westerlund**. Diskussionen sker i Helsingfors, men den streamas så att också deltagarna i Vasa kan följa med och delta.

Vi avslutar kvällen med en Rocka-sockorna fest! Trots att det ännu finns mycket som inte är bra, finns det också massor att glädjas åt och fira - att vi alla är olika och det är bra!

Evenemanget ordnas i samarbete med Steg för Steg, DUV i Mellersta Nyland, DUV i Vasanejden, SAMS vänverksamhet och Luckan och är en del av FDUV:s 70-årsjubileum. Mera information och anmälan senast 13.3: fduv.fi/kalender, matilda.hemnell@fduv.fi, 040 503 72 30.

22–24.3 PÅ NORRVALLA I VÖRÅ ELLER VÄSTRA NYLANDS FOLKHÖGSKOLA I RASEBORG

Veckoslutsläger med påsktema

Vi ordnar läger för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning eller motsvarande stödbehov i Österbotten och södra Finland. Vi bekantar oss med finlandssvenska påsktraditioner och gör påskpyssel. Det finns även tid för traditionella lägeraktiviteter som musik, högläsning, sällskapsspel och utevistelse.

Pris: 150 euro. Vi har ett begränsat antal platser. Mera information och ansökan om plats senast 25.2: fduv.fi/kalender, Österbotten: daniela.mard@fduv.fi, 050 302 78 88, södra Finland: sanna.tolvanen@fduv.fi, 040 865 38 88.

12–14.4 PÅ RUISSALO SPAHOTELL I ÅBO

Familjekurs för er med barn med stort stödbehov

Välkommen på familjekurs där ni får träffa andra familjer i liknande situation! Programmet är delvis gemensamt för hela familjen och delvis skilt för barnen med funktionsnedsättning, syskonen och föräldrarna.

Vi riktar oss till familjer som har barn med stort hjälpbehov till följd av en intellektuell eller liknande funktionsnedsättning eller sällsynt diagnos. Vi vill erbjuda er en kurs som möjliggör gemenskap, paus från vardagen och avlastning i form av ledd verksamhet för barnen. Ni föräldrar får ta del av föreläsningar och ledda diskussioner, bland annat om hur man finner stöd i vardagspusslet.

Familjekursen är ett samarbete med Folkhälsans förbund. Deltagande är avgiftsfritt, men det finns ett begränsat antal platser. Mera information och ansökan om plats senast 3.3: fduv.fi/kalender, camilla.forsell@fduv.fi, 040 673 96 95.

LÖRDAG 13.4 PÅ HOTELL SCANDIC VAASA

DUV-dag för föreningsaktiva

Årets DUV-dag ordnas i Vasa och uppmärksammar också FDUV:s 70-årsjubileum. Dagen riktar sig till DUV-föreningarnas och Steg för Stegs styrelser, anställda och andra aktiva.

Mera information och anmälan: fduv.fi/kalender, daniela.mard@fduv.fi, 050 302 78 88, sanna.tolvanen@fduv.fi, 040 865 38 88.

Bra personal lyssnar och hjälper

Personer med funktionsnedsättning
behöver hjälp och stöd av andra människor.
Därför behövs det personal.

Vi besökte dagverksamheten Regnbågen
och boendet Solsidan i Kronoby.
Där träffade vi Richard Östdahl och Klara Enlund
och pratade om hur viktigt det är
med bra personal.

Richard Östdahl

Richard Östdahl deltar i arbetsverksamhet på Regnbågen och bor på Solsidan. Han tycker om att väva borddukar, handdukar och halsdukar. Han gör också en del gårdskarlsjobb.

Han tycker om personalen på Regnbågen.
- Den är ganska bra, jag trivs bra med dem. De brukar säga till när man ska fara, säger Richard.

Enligt honom har de på Regnbågen bra kontakt med personalen och trevligt tillsammans. Han tycker också det finns tillräckligt med personal. Ibland kommer det vikarier och det brukar funka bra.

- Det finns också chefer som hjälper till och styr och ställer, har möten och skolningar, berättar Richard.

Med personalen på boendet brukar Richard laga mat och gå ut och promenera.
- Bra personal lyssnar, tycker Richard.

Klara Enlund

Klara Enlund bor på Solsidan och är två dagar i veckan på Regnbågen. På Regnbågen brukar hon duka bordet, tömma diskmaskinen och jumpa. Hennes favorit är att dansa zumba.

Klara berättar att personalen hjälper henne så att hon inte så ofta saknar sin mamma och pappa.
- Personalen tröstar mig om jag är ledsen och pratar med mig när det kommer någon förändring, säger Klara. Hon tycker inte om förändringar, men om hon får stöd av personalen går det bra.

Klara tycker det är viktigt med bra personal.
- Personalen ger mig trygghet och stöd. Jag har Downs syndrom så jag behöver hjälp med vissa saker. Om det inte fanns personal skulle jag bli fundersam och otrygg. Jag skulle också bli ensam och utanför, säger Klara.

Text och foto: Matilda Hemnell

Annette trivs med nya jobbet på FDUV

Annette Tallberg-Haahtela har nu jobbat som verksamhetsledare på FDUV i ett halvt år. Vi frågade henne om det nya jobbet.

Hur trivs du som verksamhetsledare på FDUV?

Det har varit jätteroligt, men tufft. När jag började hade välfärdsområdena haft ansvar för servicen i ungefär ett halvt år. På många håll har det inte funkade så bra. På FDUV försöker vi påverka så att det ska funka. Det betyder att vi har haft mycket jobb. Jag hoppas och tror att det så småningom blir bättre.

Dessutom har regeringen och riksdagen fattat många sådana beslut som påverkar våra medlemmar. Alla de här förändringarna gjorde att det har varit ganska tungt. Men det roliga har varit att träffa medlemmar. Det är för er vi finns till!

Varför började du jobba för personer med funktionsnedsättning?

När jag studerade på universitetet hade Finland just fått en ny grundlag. I den nya grundlagen hade man tagit in mänskliga rättigheter på ett helt nytt sätt. Jag tyckte om att fundera på vad de olika rättigheterna betyder i praktiken. Är det en människa som kommer och hjälper dig? Är det en rullstol? Eller är det något att göra på dagen?

I olika tidigare jobb har jag sett att det ibland är svårt för personer med funktionsnedsättning och deras familjer att få just det stöd man skulle behöva. Därför ville jag jobba på FDUV. Vi jobbar för att servicen i samhället ska vara sådant att det beaktar att alla är olika och har olika behov.

Boenden och dag- och arbetsverksamheter har ibland brist på personal.

Vad borde man göra åt personalbristen?

Det är en svår fråga som inte har något enkelt svar. Det är åtminstone viktigt att personal har det bra på jobbet,

till exempel att de känner
att de har tillräckligt med tid
för att stöda och hjälpa på ett bra sätt.
Om de trivs hålls de kvar,
i stället för att söka sig till något annat jobb.

Vi ska också berätta om hur roligt och fint
det är att få jobba med
personer med funktionsnedsättning.
Då kanske fler söker sig till det jobbet.

Text: Matilda Hemnell
Foto: Sofia Jernström

Ansök till sommarens läger

Nu är det dags att ansöka om att
få delta i FDUV:s sommarläger.
På våra sommarläger får du göra roliga saker,
ta det lugnt och träffa gamla och nya vänner.

Vi ordnar dagläger och övernattningsläger.
En del läger har också något tema,
till exempel teater eller dans.

Nytt för i år är att vi ordnar 50+-läger.
50+-läger är för dig som är äldre
och vill komma på ett lite kortare
övernattningsläger med lugnt program.

Läs mer om våra olika läger i lägerbroschyren.
Lägersbroschyren borde du ha fått per post.
Information finns också på vår webbplats
på adressen fduv.fi/lager.

Om du vill delta i något av våra sommarläger
ska du skicka in din ansökan
senast den 29 februari via vår webbplats
på adressen fduv.fi/lageransokan.
Du kan be om hjälp av någon
då du ska fylla i din ansökan,
till exempel din mamma eller din pappa
eller någon i personalen.

Tyvärr ryms inte alla som vill med på läger.
Vi berättar senast i slutet av april
om du har fått lägerplats eller inte.

STEG FÖR STEG, stegforsteg.fi

Nytt från Steg för Steg

Ett nytt år med ny styrelse och ny ordförande har börjat. Styrelsen har fått utbildning i styrelsearbete och mötesteknik och hållit sitt första möte.

Våra lokala grupper har hållit sina första träffar för året och planerat vårens verksamhet. Vi ordnar bland annat en diskussionsträff om assistans i Borgå den 15 februari, och diskuterar servicen i välfärdsområdet med inbjuden gäst i Ekenäs den 12 mars.

Lokala gruppen KoVa-gänget träffades i Vasa

Rocka Sockorna

Vi uppmärksammar Världsdagen för Down Syndrom den 21 mars. Vi ordnar Rocka Sockorna-fester i Helsingfors, Vasa och Pargas tillsammans med de lokala DUV-föreningarna. Du kan läsa mer om våra fester och andra evenemang på vår webbplats: www.stegforsteg.fi

I Helsingfors och Vasa ordnar vi också en filmvisning och diskussion tillsammans med FDUV före festen.

ROCKA SOCKORNA

Vi visar filmen *Sockerexperimentet*. Filmen handlar om intagna personer på en institution i Sverige under 1940-talet. Efter filmen hålls en diskussion om hur personer med intellektuell funktionsnedsättning har behandlats genom historien. Läs mer om filmen och diskussionen på sidan 27.

Kampanj om personalbristen

På våren brukar vi ordna en kampanj. Förra året ordnade vi en kampanj om att politiker inte ska skära ner inom funktionshindersservicen. I år handlar kampanjen om personalbristen. Det ska finnas tillräckligt med personal som hjälper oss med vår service. Vi vill också att personalen ska ha det bra och trivas på jobbet. Om personalen har det bra så har vi det bra. Du kan läsa mer om kampanjen på vår kampanjwebbplats: www.framsteg.fi

DUV i Vasanejden • vasanejden.duv.fi

Aktuellt i Vasanejden

Årets motionskampanj startar den 1 mars. Den håller på i två månader. Skicka in motionskortet och delta i utlottningen av fina priser. Motionskortet finns i senaste medlemsblad och på vår webbplats.

Friluftsdag för alla ordnas i Malax lördagen den 2 mars kl. 13-16. Kom och pröva på curling, att skrida, skida och åka pulka. Det finns också en aktivitetsbana. Anmäl dig senast den 22 februari till Tina Holms på DUV.

Bio ordnas i Korsholms kulturhus lördagen den 16 mars kl. 15. Vi meddelar senare på sociala medier vilken familjefilm som visas. Inträdet är 10 euro. Det säljs popcorn, limsa, trip och godis.

Dansgala för hela Österbotten ordnas på Norrvalla lördagen den 23 mars kl. 17-20. Tomas Fantz spelar. Inträdet är 10 euro. Vill du åka med gemensam skjuts från Vasatrakten? Ta kontakt med Tina på DUV senast den 19 mars.

Årsmöte hålls onsdagen den 27 mars kl. 18.30 på DUV:s kansli i Vasa. Stadgeenliga ärenden och kaffeservering.

På dansgalan i mars får vi dansa till tonerna av orkestern Tomas Fantz.

Teaterbesök med middag ordnas på Wasa teater lördagen den 13 april kl. 16. Efter att vi ätit på Ernst, ser vi föreställningen Handbok för superhjältar. Teatern kostar 18 euro för vuxna, 10 euro för barn. Maten kostar 35 euro (huvud- och efterrätt). Intresseanmälan senast den 15 mars till Tina.

DUV i Mellersta Nyland • mellerstanyland.duv.fi

Hälsningar från Mellersta Nyland

Klubbarna har startat i början av februari och vi har hunnit med många roliga evenemang fast året är ungt! Bland annat har vi varit på hockeymatch samt besökt Svenska Teatern och båtmässan.

Under våren och sommaren kommer vi att göra traditionella utfärder till bland annat Svartholmen och Raseborgs sommartheater men vi bjuder också på nyheter. Vi planerar som bäst en spa-resa till Estland i augusti och stor föreningsfest i november. Hoppas vi ses på den!

Information om våra klubbar och evenemang och om hur man anmäler sig hittar du i vår medlemstidning DUV Vingen info och i vårt klubbhäfte. All information hittar du förstås också på vår webbplats.

Maria Selenius vann en av damklasserna i bowlingturneringen i Ekenäs i november. Vi var över 80 deltagare och det var ett verkligt roligt samarbete med flera DUV-föreningar. "Mera sånt här" ropade deltagarna och det ska vi ta till oss!

DUV i Västnyland och Kimitonejden • vnk.duv.fi

Hälsningar från Västnyland och Kimitonejden

I höstas introducerade vi nya klubbar i Västnyland - Måndagskul, simning och dans! Våra musikgrupper Trixstar, Showstar och Glada Bandet fortsatte sina träffar. Vi hade även en grupp som spontant samlades utomhus och kastade frisbee beroende på väder. Bowling förblev en populär aktivitet.

Teater Magnitude träffades i vår nya lokal Duvan, och vår kaffegrupp för seniorer fortsatte att vara mycket omtyckt! På Kimitoön fortsatte fritidsträffarna och lördagsklubbarna på Sågbacken med aktiviteter som filmmys, bingo, pyssel och skivråd.

Vi hade också möjlighet att göra utfärder. I september besökte vi Helsingfors för att se *Ronja Rövardotter* på Svenska Teatern och i november gjorde vi två utfärder till Tryckeriteatern i Karis för att se pjäsen *Hemvärn och Påssjuka* och för att njuta av *Årets stora Julkonsert*.

Vi deltog också i den gemensamma bowlingturneringen i Ekenäs tillsammans med de andra DUV-föreningarna i Åboland och Nyland. December blev en glänsande månad där våra musikgrupper förtrollade

kyrkorna i Ekenäs och Kimito med sina framträdanden av julens sånger. Året avrundades med en stämmingsfull julfest på Villa Smakhus i Ekenäs.

Under våren fortsätter klubbarna sina aktiviteter. En spännande nyhet är vårt samarbete med Västra-Nylands dansinstitut, Hurja Piruetti, som nu ansvarar för dansträffarna i Duvan varannan onsdag. Motion är både roligt och hälsosamt, och vi har inlett ett annat samarbete för en hälsomotionsgrupp.

Teater Magnitude fortsätter sina träffar och övar för tillfället på pjäsen *Skönheten och odjuret*. Premiären är den 11 april på Tryckeriteatern, med föreställningar även den 13:e, 14:e, 18:e, 19:e och 20:e april.

Filmkväll på Duvan.

DUV i Västra Åboland • aboland.duv.fi

Hej från DUV i Västra Åboland!

Här på DUV i Västra Åboland har verksamheten kört i gång med full fart efter årsskiftet, och vi ser fram emot en inspirerande och rolig vårtermin! På föreningens webbplats kan du bekanta dig med vårt programutbud.

Vi har många kul evenemang på kommande - estradpoesievenemanget Ordens Estrad, författarsamtal med Henrika Andersson och dramaverkstäder i både Åbo och Pargas för att nämna några. Dessutom blir det Rocka sockorna-fest på Brankis för tredje året i rad - en ny tradition, med andra ord! I april ordnar vi ett avslappnande veckoslutsläger för personer i åldern 40+. Lägret ordnas i samarbete med Väståbolands svenska församling.

Inom klubbverksamheten är det också mycket spännande på gång. Konstklubben planerar att bjuda in till vernissage i slutet av terminen, och bandet Duvsterz är i full färd med att planera en häftig konsert.

Medlemmen Jussi Hedberg på Klubb Duvans bokstund.

”I DUV får jag göra något för dem som inte alltid kan tala för sig”

Här på sidan lyfter vi fram personer som är engagerade i våra medlemsföreningar. Lars-Erik Björklund har varit ordförande för 60-åriga DUV i Vasanejden i över 20 år.

Hur kommer det sig att du engagerat dig i DUV?

Vi flyttade från Oslo till Vasa 1990 och då föll det sig naturligt att engagera sig. Vi har en dotter med funktionsnedsättning. Pia fyller snart 50 år. Vi är inte hennes biologiska föräldrar, hon är adopterad.

Jag blev småningom mer och mer engagerad i föreningen. Det stod inte direkt kandidater på kö för styrelseuppdrag och då tänkte jag att jag kan väl hjälpa till och på den vägen är det. Men det var en helt annan förening då jämfört med vad det är i dag. Den stora skillnaden är att vi numera har en avlönad verksamhetsledare.

Det som har ändrats i samhället är att personer med funktionsnedsättning nu syns och hörs. Och så ska det ju vara. Tidigare visste folk inte om att det finns personer med funktionsnedsättning. Jag hade en klasskamrat som hade en syster med Downs syndrom, men det hade jag ingen aning om då. Jag fick veta om det först 30-40 år senare.

Vad är ni bra på i er förening?

Vi är bra på att ordna olika fritidsaktiviteter. Det är det vi använder våra resurser till. Vi har ett stort utbud av aktiviteter. Jag märker ibland på min dotter att det till och med kan vara för mycket att välja mellan. Hon har program nästan alla kvällar.

Vad borde ni bli bättre på?

Vi borde bli bättre på att få med yngre människor och få folk att engagera sig i styrelsen och andra uppdrag. Det är med andra ord väldigt mycket samma utmaningar som många föreningar har.

Men jag tror vi nu faktiskt lyckats få med nya yngre deltagare! Medlemstalet har ökat. Jag tror det är viktigt med tillställningar som dansgalan. De är väldigt uppskattade och lockar nya medlemmar.

Det svåra är att ordna program för dem med grav funktionsnedsättning. Vi har försökt ordna aktiviteter för dem, men vi vill gärna ordna mer. Vi har tidigare haft tillgång till dagcentralens utrymmen för detta, men nu vill Österbottens välfärdsområde inte släppa in oss där så vi måste försöka hitta andra lämpliga utrymmen.

Har du tips på någon lyckad verksamhet som andra föreningar kunde ta modell av?

Jag tror det som hjälper oss är att vi har en anställd verksamhetsledare som kan jobba mer än på frivillig basis. Vi

Lars-Erik Björklund med dottern Pia. Foto: Privat

har också försökt etablera samarbete med kommunen, kyrkan, Arbis, idrottsföreningar och andra som kan ordna verksamhet för vår målgrupp. Det har varit bra. Kyrkan har till exempel en samtalsgrupp som fortsatt redan i flera år.

Vad får du ut av att vara med i DUV-rörelsen?

Jag har lärt känna nya människor och nya livsöden. Det är det stora. Dessutom har jag lärt mig mer om Svenskfinland och får göra något för dem som inte alltid kan tala för sig.

DUV har också gett mig perspektiv. Vi har varit lyckligt lottade på det sättet att vår dotter Pia klarar sig ganska bra. Visst behöver hon stöd med mycket, men många har det betydligt svårare. Genom att vara med i DUV och träffa andra föräldrar lär man sig av varandra och förstår hur olika situationer kan vara. Det som inte alls är en utmaning för oss kan vara jättesvårt för andra. Man får större förståelse för hur komplicerade livssituationerna kan bli.

Borde andra engagera sig, varför?

Det jobb vi försöker göra är viktigt och nyttigt och ju fler som är med desto lättare och trevligare blir det. Jobbet tar inte slut. Vi kan inte förlita oss på att samhället - kommunerna eller välfärdsområdena - sköter allt. Vi behöver tredje sektorn med.

Att vara med i DUV är också tacksamt. Du ser ju glädjen och engagemanget hos dem med funktionsnedsättning. De ger respons direkt.

Text: Matilda Hemnell

Vad bryr du dig om?

Stöd vår verksamhet i ditt testamente. Varje gåva kan bidra till någonting stort.

Läs mer på:
fduv.fi/donera

FDUV är intresseorganisationen för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland. Vi arbetar för frihet, delaktighet, utveckling och valmöjligheter för alla - också för dem som behöver stöd i vardagen. År 2024 är det 70 år sedan grundandet av Samariterstiftelsen som senare blev FDUV.